

Rossweg 24a en 26 te Laren (Gld)

- Quicksan flora en fauna in het kader van de Wet natuurbescherming -

Opdrachtgever	mRO b.v.
Datum veldbezoek	18 mei 2018
Kenmerk rapport	Q2018.052- Quicksan flora en fauna Rossweg 24a en 26 te Laren (Gld)
Datum rapport	29 december 2018
Auteur	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOEK	8
3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGEPEN	9
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN INGEPEN	13
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	15
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	15
4.2 BEVINDINGEN VELDONDERZOEK	16
5 EFFECTENBEOORDELING	21
5.1 EFFECTEN BESCHERMDE GEBIEDEN/ HOUTOPSTANDEN	21
5.2 EFFECTEN SOORTEN	21
6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES	25
6.1 CONCLUSIE	25
6.2 VRIJBLIJVEND ADVIES	27

BIJLAGEN

1. Wettelijk kader
2. Lijst beschermde soorten
3. Jaarrond beschermde nesten
4. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van mRO b.v. heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau op de percelen Rossweg 24a en 26 te Laren (gemeente Lochem) en het achterliggende weiland een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Het onderzoek heeft zich met name op de soortenbescherming en niet op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000) gericht.

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Laren en betreft een woning (24a) en een boerderij (26) met bijgebouwen, tuinen en groenstructuren, een paardenstal en kapschuur en een onbebouwd weiland. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke perceelsgrens staan bomenrijen.

De initiatiefnemer is voornemens om een bedrijventerrein te realiseren binnen het plangebied. In dit kader worden alle aanwezige opstallen geamoveerd. Tevens zullen er naar verwachting diverse groenstructuren worden gerooid. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt. Ten tijde van onderhavig schrijven waren er nog geen concrete plannen bekend bij EcoTierra aangaande de inrichting.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Onderhavige quickscan is gebaseerd op een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Het veldbezoek heeft op 18 mei 2018 plaatsgevonden.

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het GNN, de Nee-tenzij toets is derhalve niet aan de orde. Het plangebied betreft tevens geen weidevogelgebied of een ander gebied dat is beschermd overeenkomstig het provinciale natuurbeleid. Dergelijk beschermd gebied zal derhalve niet verloren gaan of aangetast worden.

Het plangebied is niet gelegen nabij een Natura2000-gebied. De verwachting is dan ook dat er geen rechtstreekse aantasting zal plaatsvinden op de soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen.

Er worden in het kader van het project bomen gekapt. De verwachting is echter dat dit in beperkte mate zal gaan gebeuren waardoor het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming niet van toepassing zal zijn. Indien er veel bomen of rijen bomen gekapt gaan worden dient de initiatiefnemer dit echter eerst te laten toetsen.

Thema's als verdroging en vermesting/ verzuring (stikstof/ PAS) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde planten, jaarrond beschermde nesten van vogels of beschermde verblijfplaatsen van Habitatrichtlijnsoorten of niet vrijgestelde soorten waargenomen. Echter, het was ten tijde van het onderzoek ook niet mogelijk om de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten/ verblijfplaatsen van huismus, steenuil, roofvogels en of vleermuizen uit te sluiten. Tevens kon niet worden vastgesteld of het plangebied een significant foerageergebied voor deze soorten/ soortgroepen is en of het plangebied andere significante functies vervuld voor soorten, zoals vliegroutes of migratieroutes. Om dit vast te stellen is nader onderzoek noodzakelijk.

Ten tijde van onderhavig schrijven (december 2018) is al een groot deel van de noodzakelijke nadere onderzoeken uitgevoerd. Er is een steenuil ten noorden van het plangebied waargenomen. Huismussennesten zijn nog niet aangetoond. Er zijn twee

kraaiennesten aanwezig die mogelijk ook als nest voor roofvogel dienen. Het plangebied wordt door veel algemeen voorkomende vogelsoorten gebruikt om te broeden, te foerageren en te verblijven.

De das komt voor in en nabij het plangebied (sporen aangetroffen en vastgelegd op cameraval).

Er zijn geen sporen, nesten of exemplaren waargenomen van steenmarter en eekhoorn, ook niet op de cameraval.

Er is een zomer-/ paarverblijf aanwezig in de woning 24A van 2 exemplaren van de gewone dwergvleermuis. Tevens wordt het plangebied gebruikt als vliegroute en foerageergebied.

Op basis van de uitgevoerde quickscan en de tot nu toe uitgevoerde nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn en dat (verder) nader onderzoek naar soorten noodzakelijk is.

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar:

→ Huismus en steenuil, nest locaties en functioneel leefgebied.

Er is een steenuil nabij vastgesteld. De significantie van het plangebied nog niet.

→ Roofvogels; nesten die in december 2018 zijn aangetroffen onderzoeken op gebruik door roofvogels.

→ Vleermuizen; Vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied voor verschillende soorten.

Er is een vaste verblijfplaats aangetroffen in woning 24a. Hier dient een ontheffing voor aangevraagd te worden.

→ Eekhoorn en steenmarter; gedurende de nadere onderzoeken.

→ Das; met behulp van cameravallen en sporenonderzoek.

Er is een das vastgesteld. De significantie van het plangebied nog niet.

→ Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft.

→ De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van mRO b.v. heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau op de percelen Rossweg 24a en 26 te Laren (gemeente Lochem) en het achterliggende weiland een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om een bedrijventerrein te realiseren binnen het plangebied. In dit kader worden alle aanwezige opstallen geamoveerd. Tevens zullen er naar verwachting diverse groenstructuren worden gerooid. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt. Ten tijde van onderhavig schrijven waren er nog geen concrete plannen bekend bij EcoTierra aangaande de inrichting.

In verband met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb) op 1 januari 2017 is het noodzakelijk om voorafgaande aan ruimtelijke ingrepen en inrichting te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van onderhavige quickscan is inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een overtreding van de vigerende natuurwetgeving tot gevolg hebben.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- zijn er binnen het plangebied beschermde diersoorten en plantsoorten aangetroffen en/of worden deze verwacht?
- wat is de juridische status van deze soorten?
- hebben de voorgenomen activiteiten een (significant) negatief effect op deze soorten?
- ligt het plangebied in of nabij beschermde natuurgebieden, zoals het GNN of Natura2000-gebieden?
- wat zijn de gevolgen en dienen er (mitigerende) maatregelen genomen te worden?
- dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden?
- dient er een ontheffing aangevraagd te worden?

1.3 Volledigheid onderzoek

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitend geven over de aan- of afwezigheid van soorten. Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Aan de hand expert-judgement en bekende ecologische principes zal een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten. Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Het rapport betreft eveneens geen Voortoets Natura2000 zoals nodig kan zijn bij de ligging nabij een Natura2000-gebied.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Afhankelijk van de aangetroffen soorten is de rapportage drie of vijf jaar geldig. Voor Habitatrichtlijnsoorten en vogels met een jaarrond beschermd dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd met als voorwaarde dat er weinig (fysieke) veranderingen hebben plaatsgevonden in het plangebied.

2 ONDERZOEKSOPZET

In onderhavige quickscan is de locatie gescreend op de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Er is gestart met een bronnenonderzoek en vervolgens is de locatie bezocht. Het onderzoek zal zich met name richten op de soortenbescherming en beperkt op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000).

2.1 Bronnenonderzoek

Alvorens het terrein is bezocht zijn diverse (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. De waarnemingen zijn gedaan tussen 2013 en 2018. Hierdoor is indicatief een beeld verkregen of er streng en strikt beschermde soorten voorkomen in het kilometer-/uurhok waarin het plangebied is gelegen.

Diverse kaarten (waaronder kernkwaliteiten GNN en GO, Natura2000 en natuurbeheerplan) van de provinciale site gelderland.nl zijn geraadpleegd.

Tevens is gezocht naar openbare en relevante documenten, zoals natuurrapportages die reeds voor het plangebied of de omgeving zijn opgesteld.

Tevens is zover mogelijk informatie ingewonnen bij natuurorganisaties als uilenwerkgroepen.

2.2 Veldbezoek

Het veldbezoek heeft op 18 mei 2018 plaatsgevonden. Tijdens het veldbezoek was het half bewolkt bij een temperatuur van rond de 16°C.

Tijdens het veldonderzoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, graafsporen, nesten, holen, uitwerpselen, haren en dergelijke).

Het gehele plangebied was ten tijde van het veldbezoek toegankelijk. De directe omgeving van het plangebied is tijdens het veldbezoek eveneens bekeken.

Tijdens het veldonderzoek zijn de bewoners van de woning en de boerderij geïnterviewd.

Het onderzoek is uitgevoerd door een ecooloog (J.M. de Wever) met een relevante HBO-opleiding en ruime ervaring met het uitvoeren van quickscans. Tevens worden door de ecooloog diverse relevante cursussen gevolgd, symposia en congressen bezocht en diverse vakbladen en nieuwsbrieven gelezen om de laatste ontwikkelingen te volgen. De onderzoeker is in het bezit van diverse certificaten, waaronder 'Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet, ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, niveau 4. IPC Groene Ruimte (door Stadswerk erkend certificaat)'.

3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGREPEN

In dit hoofdstuk zijn de onderzoekslocatie en de voorgenomen activiteiten beschreven. Op onderstaande afbeelding is het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.

3.1 Plangebied

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Laren en betreft een woning (24a) en een boerderij (26) met bijgebouwen, tuinen en groenstructuren, een paardenstal en kapschuur en een onbebouwd weiland. De percelen zijn erg groen met verschillende lagen aan groenstructuren, waaronder oude eiken, rode beuken en fruitbomen. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke perceelsgrens staan bomenrijen.

De woning en de boerderij waren ten tijde van het veldbezoek bewoond. De boerderij is in gebruik als woning en als atelier (de deel). Ook de paardenstal en de kapschuur worden gebruikt. Het weiland is in gebruik als grasland. Over het grasland lopen hoogspanningsmasten.



Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Atlas Gelderland, luchtfoto 2017).

De directe omgeving bestaat uit agrarische percelen, woningen, groenstructuren en een spoorlijn. Ten zuiden van de spoorlijn ligt het bestaande bedrijventerrein Aalsvoort, nabij het Twentekanaal. Ten noorden loopt de Rossweg met daarlangs een bomenlaan.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 24a.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 24a.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 24a.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 24a.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 26.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 26.



Foto: Indrukken plangebied. Locatie Rossweg 26.



Foto: Indrukken plangebied. Paardenstal en kapschuur.



Foto: Indrukken plangebied. Paardenstal en kapschuur.



Foto: Indrukken plangebied. Bomenrijen (oost).



Foto: Indrukken plangebied. Bomenrijen (zuid).



Foto: Indrukken plangebied. Weiland.



Foto: Indrukken plangebied. Directe omgeving. Rossweg met bomenlaan en akker omringd door groenstructuren.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens om een bedrijventerrein te realiseren binnen het plangebied. In dit kader worden alle aanwezige opstallen geamoveerd. Tevens zullen er naar verwachting diverse groenstructuren worden gerooid. Er zal geen oppervlaktewater worden gedempt. Ten tijde van onderhavig schrijven waren er nog geen concrete plannen bekend bij EcoTierra aangaande de inrichting. Zo is niet bekend wat er met de groenstructuren gaat gebeuren en waar de bebouwing en verharding gaat komen.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek besproken.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

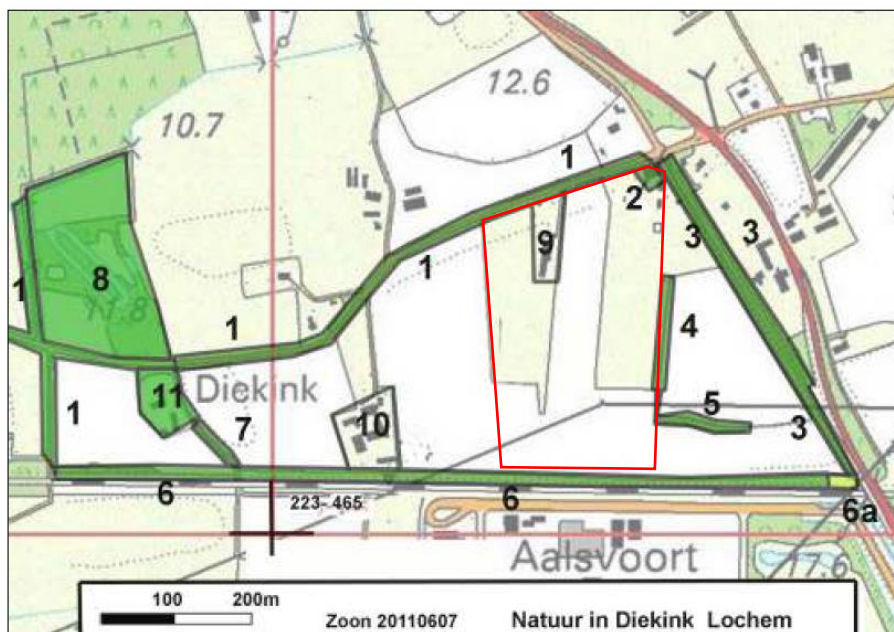
In de databases van de provincie is af te lezen dat het plangebied niet is gelegen in het Gelders Natuurnetwerk en geen natuurbeheertypen heeft meegekregen in het vigerende Natuurbeheerplan. Het plangebied betreft geen weidevogelgebied.

Het plangebied is niet gelegen binnen een straal van 3.000 meter van een Natura2000-gebied.

Volgens de geraadpleegde bronnen (betreft vaak bronnen die met kilometer- of uurhokken werken) kunnen er in de omgeving soorten (niet uitputtend opgesomd en relevant voor plangebied) als levendbarende hagedis, ringslang, eekhoorn, das, steenmarter, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, laatvlieger, buizerd, kerkuil, ransuil, steenuil en huismus voorkomen.

Door de opdrachtgever is een rapportage aangeleverd dat is opgesteld in het kader van een natuuronderzoek dat is uitgevoerd voor een plangebied waarbinnen onderhavig plangebied ook is gelegen. De rapportage van dit onderzoek 'Natuuronderzoek Diekink (Lochem), Zoon buro voor ecologie, november 2011' is bestudeerd.

In dit onderzoek zijn diverse aanwezige natuurwaarden beschreven. Een deel hiervan wordt hierna kort weergegeven. Alle afbeeldingen komen uit dat rapport.

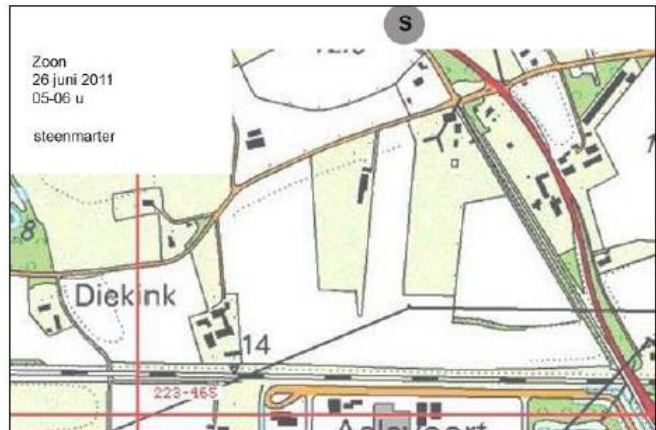
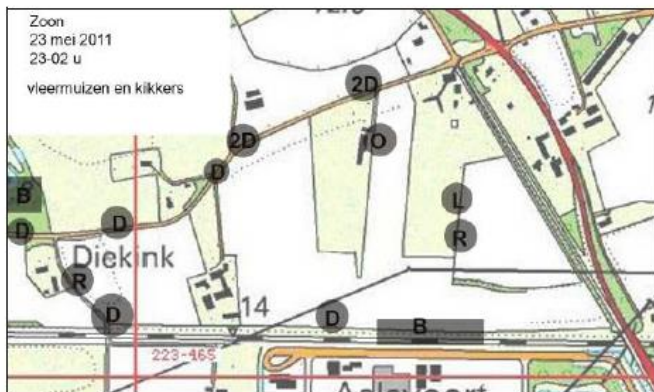
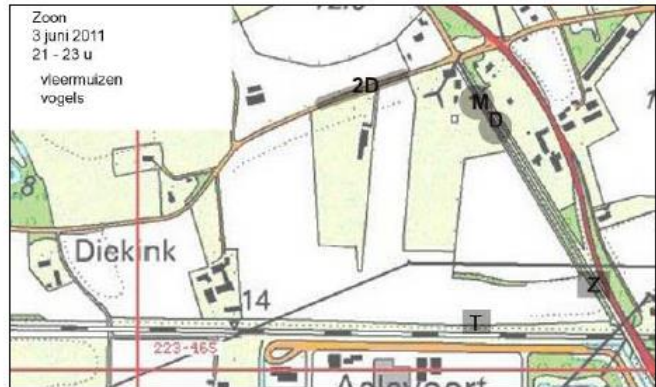
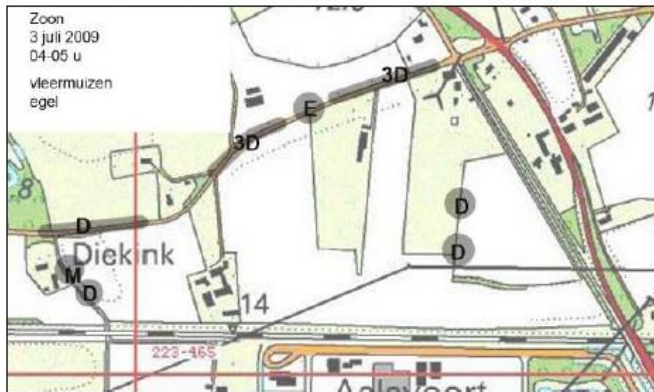


Terreindelen met natuurwaarde

- | | |
|---|--|
| 1. oude eiken langs wegen | 7. oude eiken, zonder ondergroei |
| 2. erf met oude bomen en schuren | 8. "Diekinks Riet"; vochtig gebied met natuurlijk grasland, nat bos en water |
| 3. taluds met ruig oud loofbos | 9. erf met jonge beplanting en schuren |
| 4. oude eiken met ondergroei en greppel | 10. erf met oude schuren en opslag |
| 5. natuurlijke singel, steilrand en greppel | 11. erf met bos en oude schuren |
| 6. natuurlijk vochtig bos in spoorsloot | |
| 6a. in 2011 gekapt bos in spoorsloot | |

datum	tijd	weer	doel			
			Planten	vleermuizen	vogels	diversen
3 juli 2009	04-05	Droog, warm		x		
23 mei 2011	23-02	Droog, warm		x	x	
24 mei 2011	06-07	Droog, warm	x		x	x
3 juni 2011	19-21	Droog	x		x	x
3 juni 2011	21-23	Droog		x	x	
26 juni 2011	05-06	Droog				x
30 sept 2011	21-23	Droog, warm		X		

Aangetroffen beschermde natuurwaarden



D Gewone dwergvleermuis
R Rosse vleermuis
L Laatvlieger
O Gewone grootoorvleermuis
M Myotis vleermuis (soortgroep)

E Egel
B Bruine kikker

Leefgebied
Jagend
op route

S Steenmarter
T Tuinfluiter
Z Zwartkop

territorium met nest
jagend
op route

D Gewone dwergvleermuis
M Myotis vleermuis (soortgroep)



D Gewone dwergvleermuis
jagend

Volgens de geïnformeerde uilenwerkgroep (Vogelwerkgroep Noordwest-Achterhoek) hangen er op twee nabije locatie aan de Rossweg steenuilenkasten. Deze zijn echter niet bezet.

4.2 Bevindingen veldonderzoek

Flora

Beschermd flora is niet aangetroffen in het plangebied. Er zijn vooral soorten waargenomen die op een verstoorde, voedselrijke grond worden verwacht. Tevens komen er veel gecultiveerde/ aangeplante soorten voor. Er zijn geen beschermde muurplanten aan de muren of in de waterput bij nummer 26 waargenomen. Er zijn oude bomen aanwezig, zoals oude eiken en (rode) beuken. Er zijn eveneens veel struiken en struwelen aanwezig. De bomen in de oostelijke bomenrij langs het weiland zijn deels begroeid met hop.



Foto's: Waterput zonder muurplanten en oude eik met hopbegroeiing.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied verscheidende vogelsoorten waargenomen. Zo zijn merel, koolmees, kraai, vink, witte kwikstaart, buizerd (lucht en weiland), blauwe reiger (weiland), gekraagde roodstaart, roodborst, pimpelmees en spreeuw waargenomen.



Foto: Gekraagde roodstaart bij boerderij (m).

Er zijn in de omgeving huismussen waargenomen. De opstallen, met name bij perceel 24a, kunnen door deze soort gebruikt worden om te broeden. Hier zijn namelijk diverse openingen (één met fecaliën) en golfplaten met isolatiepanelen aanwezig.



Foto's: Locaties waar soorten als huismus gebruik van kunnen maken.

Volgens de bewoner van nummer 24a heeft er in het verleden wel eens een kleine uil op het dak van de oude stal gezeten. Dit betrof mogelijk een steenuil. Er zijn geen concrete aanwijzingen gevonden die duiden op de aanwezigheid van een uil (steen-, kerk-, rans- of bosuil), zoals bijvoorbeeld veren, fecaliën en/of braakballen. Wel kunnen de aanwezige opstallen in potentie gebruikt worden door steenuil om er te broeden. Grotere soorten als kerkuil worden niet verwacht, dan waren er waarschijnlijk duidelijkere sporen aangetroffen in de opstallen. De percelen en het weiland met de bomenrijen maken mogelijk onderdeel uit van het foerageergebied van uilen.

Er zijn geen horsten van roofvogels waargenomen. Dergelijke nesten zijn met een dicht bladerdek ook moeilijk te ontdekken. Er is bij een boom in de oostelijke bomenrij een buizerdveer aangetroffen. Zoals reeds vermeld is buizerd in het weiland en in de lucht waargenomen.

Er zijn nestresten van onder andere merel, houtduif en winterkoning aangetroffen. De te amoveren opstallen en de groenstructuren zullen zeker door algemeen voorkomende soorten worden gebruikt om te broeden, verblijven en te foerageren.

In het weiland zijn geen broedende vogels waargenomen. In het weiland aan de overzijde van de Rossweg zijn twee scholeksters waargenomen. Mogelijk wordt het weiland wel gebruikt als broedplek van weidevogels. Er zijn echter wel veel uitkijkposten aanwezig (bomen en hoogspanningsmasten) voor roofvogels. Dit maakt een weiland minder aantrekkelijk.



Foto: Scholeksters overzijde Rossweg.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen exemplaren of voortplantings- en/ of verblijfplaatsen van soorten aangetroffen die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Echter, dergelijke soorten zijn vaak schuw en nachtactief. Er zijn geen concrete sporen waargenomen van de steenmarter, zoals markeerpoepjes, latrines of prooiresten. De soort zal zeer zeker voorkomen binnen het plangebied en de omgeving.

Volgens een geïnterviewde bewoner is er in een bosgebied aan de overzijde van de Rossweg een dassenburcht aanwezig. Het weiland, de fruitbomen en de groenstructuren kunnen door exemplaren van de daar aanwezige clan worden gebruikt. Er zijn geen concrete sporen van das aangetroffen. De bewoners van beide boerderijen hebben ook aangegeven nog nooit een das gezien te hebben. In de groenstructuren zijn geen in gebruik zijnde burchten of pijpen aangetroffen. Kleinere marterachtigen, zoals hermelijn en bunzing, kunnen eveneens gebruik maken van de groenstructuren binnen en nabij het plangebied. Boommarter wordt binnen het plangebied niet verwacht.

Er zijn eveneens geen exemplaren, eetsporen en/of nesten waargenomen van de eekhoorn. Mogelijk komt de soort wel voor.

De beschermde waterspitsmuis wordt niet verwacht binnen het plangebied.

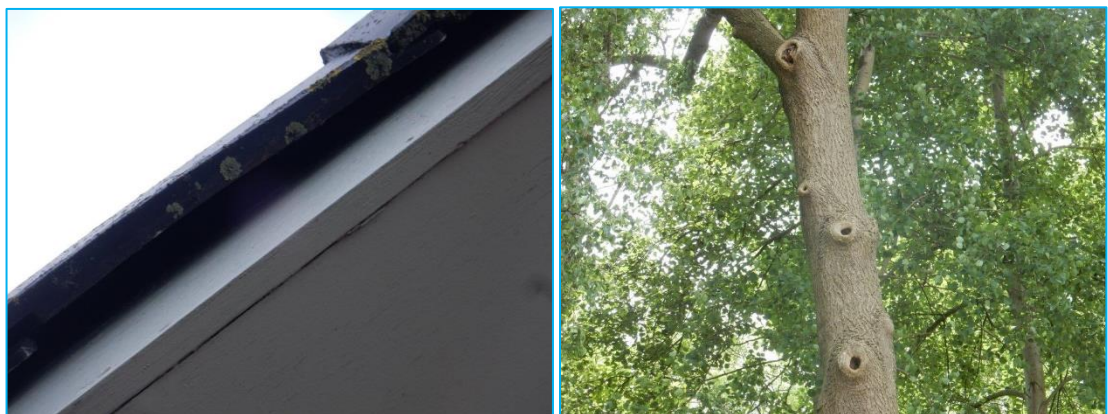
Er kunnen zeer veel algemeen voorkomende soorten zoogdieren gebruik maken van het plangebied, zoals haas (waargenomen in weiland), konijn (dood aangetroffen in weiland, mogelijk slachtoffer van maaiwerkzaamheden), ree (pootafdruk zuidrand weiland), vos, egel, verschillende soorten muizen en dergelijke.

Vleermuizen

De opstallen binnen het plangebied kunnen gebruikt worden door verschillende soorten vleermuizen om er te verblijven en/of voort te planten. Met name de zolder/ de deel van de boerderij is goed onderzocht op sporen van vleermuis, en dan met name sporen van de gewone grootvleermuis (afgebeten vleugelvinders en uitwerpselen). Er zijn geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. De bewoners hebben ook nog nooit een vleermuis binnen gezien. De deel/ de zolder wordt gebruikt als atelier waardoor bijna de gehele dag het licht aanstaat en er menselijke aanwezigheid is.

De woning heeft een pannendak met dakbeschot. Via gevelpannen en scheefliggende pannen kan een vleermuis toegang krijgen tot de ruimte tussen de dakpannen en het beschot en mogelijk tot de spouw. Verder zijn er muren met diverse openingen aanwezig. Deze openingen bieden toegang tot de spouw.

Er zijn, met name langs de Rossweg, enkele bomen aanwezig met openingen die in potentie (van onderaf gezien) geschikt kunnen zijn voor boombewonende soorten.



Foto's: Gevelpannen woning 24A en boom langs Rossweg met potentiële vleermuisverblijven.

Er zal zeker door meerdere soorten gefoerageerd worden binnen en nabij het plangebied. De bomenlaan langs met name de Rossweg, maar ook de bomenrijen langs het weiland, zullen door vleermuizen gebruikt worden om te navigeren.

Amfibieën, reptielen en vissen

Er is geen oppervlaktewater aanwezig binnen het daadwerkelijke plangebied. De aanwezigheid van vissen en voortplantingswater van amfibieën kan derhalve worden uitgesloten. Algemeen voorkomende soorten als gewone pad en bruine kikker zullen gebruik maken van de groenstructuren en de sloot langs het spoor.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen reptielen waargenomen. Tevens zijn er geen potentiële voortplantingsplekken, zoals broeihopen voor ringslang, waargenomen.

Ongewervelden/ overige soorten

Het ontbreken van specifieke habitats zoals heide en (laag)veen, grote rivieren en oude, rottende eiken maakt dat de veelal veeleisende Habitatrichtlijnsoorten en exemplaren van de nationaal beschermde soorten van ongewervelden en overige soorten niet te verwachten. Die soorten hebben vaak specifieke ecologische eisen die in dergelijke plangebieden beperkt aanwezig zijn.

5 EFFECTENBEOORDELING

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op eventueel aanwezige beschermde gebieden en de aanwezige flora en fauna getoetst aan de Wet natuurbescherming.

5.1 Effecten beschermde gebieden/ houtopstanden

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk. De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om GNN. Verdere toetsing aan het GGN wordt derhalve niet noodzakelijk geacht.

Het plangebied is niet gelegen nabij een Natura2000-gebied. De verwachting is dan ook dat er geen rechtstreekse aantasting zal plaatsvinden op de soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen.

Er worden in het kader van het project bomen gekapt. De verwachting is echter dat dit in beperkte mate zal gaan gebeuren waardoor het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming niet van toepassing zal zijn. Indien er veel bomen of rijen bomen gekapt gaan worden dient de initiatiefnemer dit echter eerst te toetsen.

Thema's als verdroging en vermesting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.

5.2 Effecten soorten

Er wordt in het kader van de vigerende wetgeving nagegaan of beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen door het project opzettelijk worden aangetast (vernield, beschadigd of ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn er binnen het plangebied geen beschermde wilde vaatplanten aangetroffen.

Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroep.

Het verdient sterk de voorkeur zoveel mogelijk bomen en groenstructuren te behouden, daar er heel veel soorten gebruik maken van het groen. Er staan ook oude beuken en eiken tussen die het behouden zeker waard zijn.

Bij de inrichting verdient het eveneens de voorkeur om de bestaande structuren langs de Rossweg en het weiland uit te breiden en te verstevigen (zie verder paragraaf 6.2).

Vogels

Uit het veldonderzoek blijkt dat er meerdere soorten jaarrond beschermde nesten aanwezig kunnen zijn. De huismus kan broeden in de opstallen van met name perceel 24a. Dit geldt eveneens voor de steenuil. Mogelijk gaan jaarrond beschermde nesten verloren door de ingrepen. Er dient een nader onderzoek naar de huismus en de steenuil plaats te vinden op basis van de vigerende Kennisdocumenten van deze soorten. Hierbij dient niet alleen gekeken te worden naar mogelijke nesten, maar ook naar het gebruik van het overige plangebied door genoemde soorten, het functionele leefgebied.

Ten tijde van onderhavig schrijven is een deel van dit nadere onderzoek al uitgevoerd. Tijdens het eerste vleermuizenonderzoek (zie paragraaf vleermuizen) is een territoriale roep van de steenuil afgespeeld. Een steenuil ten noorden van het plangebied reageerde hierop. Er is toen ook een exemplaar waargenomen op het dak van de tegenoverliggende woning. Bij de daarop volgende onderzoeken is er geen reactie van de steenuil geweest. Er zijn gedurende die nachtelijke onderzoeken ook geen exemplaren waargenomen. Er zijn geen nesten van huismus vastgesteld gedurende de nadere onderzoeken.

Tijdens het veldbezoek was door het dichte bladerdek niet vast te stellen of er horsten aanwezig waren in de bomen. Er wordt derhalve geadviseerd om in de winter, wanneer de bladeren van de bomen zijn, een vogelnestencheck te doen om te kijken of er horsten aanwezig zijn.

Ten tijde van onderhavig schrijven is dit nadere onderzoek al uitgevoerd (in december 2018). Er zijn in de bomen aan de Rossweg geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Bij de bomenrijen langs het weiland zijn wel twee grotere nesten aanwezig. Waarschijnlijk zijn deze nesten van kraaien. Er waren ten tijde van dat onderzoek ook veel kraaien aanwezig. Dergelijke nesten kunnen echter wel weer gebruikt worden door roofvogels. Het verdient derhalve de voorkeur om in het broedseizoen nog eens te gaan kijken of er gebroed wordt door een roofvogel.

Door buiten het broedseizoen van weidevogels te beginnen met de bouw of het weiland weidevogel vrij te houden wordt voorkomen dat er weidevogels broeden tijdens de start van de werkzaamheden.

De sloop- en rooiwerkzaamheden dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden (broedseizoen loopt globaal van begin maart tot en met augustus, afhankelijk van soort en weersomstandigheden). Het is niet mogelijk om in het broedseizoen deze werkzaamheden uit te voeren, het aanwezige groen is te onoverzichtelijk om een onderzoek naar broedende vogels te doen. Er bestaat dan een te grote kans bestaat dat bezette nesten over het hoofd worden gezien.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen soorten waargenomen die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of niet zijn vrijgesteld door de provincie vastgesteld.

Echter, de aanwezigheid van verblijfplaatsen van eekhoorn en steenmarter kon tijdens het veldbezoek niet worden uitgesloten. Er dient derhalve tijdens de andere noodzakelijke onderzoeken naar vogels en vleermuizen (zie paragraaf hierna) eveneens gelet te worden op exemplaren, sporen en verblijfplaatsen van deze soorten.

Ten tijde van onderhavig schrijven is het genoemde vleermuizenonderzoek en de nestencheck al uitgevoerd.

Er zijn tijdens de onderzoeken geen exemplaren of sporen van deze soorten waargenomen. Tevens zijn er in de bomen geen nesten van eekhoorn gezien.

Op de geplaatste cameravallen, zie hierna bij das, zijn eveneens geen exemplaren van steenmarter of eekhoorn vastgelegd.

De das komt voor in de omgeving. Er zijn binnen het plangebied geen vaste verblijfplaatsen van deze soort waargenomen. Mogelijk worden de groenstructuren en het weiland gebruikt om te verplaatsen en te foerageren. Dergelijke functies kunnen door het project verloren gaan. Derhalve dient er tijdens het reeds meerdere malen genoemde vleermuizenonderzoek

ook gekeken te worden naar sporen van de das en eventueel exemplaren.

Door cameravallen op te hangen kan eveneens een beter beeld verkregen worden van de aan- of afwezigheid van deze soort.

Ten tijde van onderhavig schrijven is een groot deel van de reeds genoemde nadere onderzoeken al uitgevoerd. Ook zijn er al gedurende meerder avonden en op meerdere plekken cameravallen geplaatst.

Tijdens een vleermuizenonderzoek is een pijp gevonden in de bomenrij die loodrecht staat op de oostelijke bomenrij. Ook op deze plek is een cameraval opgehangen. Hier zijn wel wat sporen van das aangetroffen, zoals een pootafdruk en geknakte maisstengels. Dergelijke sporen waren ook in het maisveld ten westen van het plangebied aanwezig.

Er is slecht op 1 avond een das vastgelegd op camera. Het betrof de camera die bij de pijp stond, buiten het plangebied. Gebruik van de pijp is niet vastgelegd. De andere camera's hebben geen exemplaren vastgelegd. Het is derhalve nog steeds lastig in te schatten wat de functie van het plangebied is voor de das. Het is dermate droog geweest in 2018 dat het grasland geen goed foerageergebied is geweest omdat het bodemleven diep de grond in was getrokken. De omliggende maisgronden leken wel in trek te zijn.

Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten). Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten.

Op de reeds genoemde cameravallen zijn eveneens haas en reeën vastgelegd.

Vleermuizen

De boerderij en woning kunnen gebruikt worden om te verblijven en voort te planten. Eveneens zijn sommige bomen langs de Rossweg in potentie geschikt voor vleermuizen. Tevens kan het plangebied onderdeel uitmaken van het foerageergebied van verschillende soorten. De groenstructuren kunnen op hun beurt weer van belang zijn als vliegroute en foerageergebied. Door de ingreep zullen mogelijk bovengenoemde functies verloren gaan of significant worden aangetast. Dit is niet toegestaan in de Wet natuurbescherming.

Er dient een nader onderzoek naar vleermuizen plaats te vinden conform het vleermuizenprotocol 2017 en de verschillende Kennisdocumenten. Er dient te onderzocht worden op vaste verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Omdat de gewone grootoorvleermuis verwacht kan worden dient deze in de onderzoeksopzet meegenomen te worden.

Het vleermuizenonderzoek is ten tijde van onderhavig schrijven bijna geheel afgerond. Zoals verwacht wordt het plangebied gebruikt door meerdere soorten om te foerageren, zo zijn er rosse vleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis waargenomen. Tevens is er een opname gemaakt van de gewone grootoorvleermuis.

Er wordt gefoerageerd in de tuinen, in de laan langs de Rossweg en langs de bomenrijen langs het weiland (in mindere mate).

De bomenlaan langs de Rossweg wordt met name door gewone dwergvleermuis gebruikt als vliegroute, maar ook door laatvlieger. De exemplaren lijken voornamelijk via de groenstructuren bij het fietspad te komen en weer naar toe te gaan.

In de boerderij zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen. In de woning van 24a is een zomer- en vermoedelijk paarverblijf van 2 gewone dwergvleermuizen aanwezig bij de aanbouw. De verblijfplaats bevindt zich in de spouw en is toegankelijk door een opening bij het dak en de regenpijp.

In dit kader dient een ontheffing Wnb soorten te worden aangevraagd. Hiervoor zal een projectplan en mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het plangebied zijn geen exemplaren waargenomen of vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen vastgesteld van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of nationaal beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Ook in de rapportage van Zoon advies en in de geraadpleegde bronnen zijn geen waarnemingen van strikt beschermde soorten vermeld.

Algemeen voorkomende soorten kunnen voorkomen.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroepen, mits de zorgplicht wordt nageleefd.

Er zijn tijdens de reeds uitgevoerde onderzoeken, zowel overdag als in de nacht, geen strikt beschermde soorten aangetroffen. Wel is er een bruine kikker en een gewone pad gezien.

Ongewervelden/ overige soorten

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of voorkomen op de 'nationale lijst'.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande overige soorten, mits de zorgplicht wordt nageleefd.

De zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als "veilige" periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan waarschijnlijk ook al uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de betreffende soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

6.1 Conclusie

Op basis van onderhavige quickscan is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Hierbij wordt rekening gehouden met de bevindingen van de quickscan, de reeds uitgevoerde onderzoeken en het feit dat er nog niet bekend is wat de ingrepen concreet gaan inhouden. Zo is bijvoorbeeld nog niet bekend welke bomen er bijvoorbeeld gekapt gaan worden en waar de gebouwen gaan komen.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
GNN/ GO Natura2000/ houtopstanden	Het plangebied is niet gelegen binnen het Gelders Natuurnetwerk. → De provincie hanteert geen externe werking als het gaat om het GNN. Extra toetsing wordt niet noodzakelijk geacht. Het plangebied is niet gelegen nabij een Natura2000-gebied. → De verwachting is dat het project geen direct negatief effect zal hebben op de aangewezen soorten van Natura2000-gebied die het dichtstbij zijn gelegen; Er worden in het kader van het project bomen gekapt. → De verwachting is echter dat dit in beperkte mate zal gaan gebeuren waardoor het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming niet van toepassing zal zijn. Indien er veel bomen of rijen bomen gekapt gaan worden dient de initiatiefnemer dit echter eerst te toetsen. Thema's als verdroging en vermesting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.
	Soortgroepen Flora Er zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde soorten aangetroffen.
	Vogels Aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van huismus, steenuil en mogelijk roofvogels waren op basis van het veldbezoek niet uit te sluiten. → Er dient in 2019 een nader onderzoek naar huismus en steenuil plaats te vinden. Hierbij dient ook gelet te worden op het functionele leefgebied van de soorten. (steenuil is al vastgesteld op het perceel ten noorden van het plangebied). Er zijn twee nesten van waarschijnlijk kraai aanwezig. → Binnen het broedseizoen van roofvogels in 2019 dient gekeken te worden of de bezetting inderdaad door kraai is en niet door roofvogels. Er dient rekening te worden gehouden met broedende vogels. → De sloop-, rooi- en bouwwerkzaamheden en overige verstorende ingrepen dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Soortgroepen	Grondgebonden zoogdieren Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Op basis van alleen het veldbezoek kon de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van steenmarter en eekhoorn niet worden uitgesloten. → Tijdens de uit te voeren nadere onderzoeken dient eveneens gelet te worden op sporen, exemplaren en verblijfplaatsen van deze soorten. (er zijn tijdens de reeds uitgevoerde onderzoeken geen exemplaren of vaste verblijfplaatsen aangetroffen, ook niet op de cameravallen). Er is een dassenburcht aanwezig in de omgeving. Er zijn binnen het plangebied geen burchten of pijpen waargenomen van deze soort. → Er dient tijdens de overige onderzoeken gelet te worden op exemplaren en sporen van deze soort. → Tevens dienen er cameravallen opgehangen te worden. (Er zijn bij de reeds uitgevoerde nadere onderzoeken sporen en een pijp buiten het plangebied aangetroffen. Tevens heeft een cameraval eenmaal een das vastgelegd buiten het plangebied). Door de provincie vrijgestelde soorten kunnen voorkomen. (Er is ree en haas vastgesteld door de cameravallen).
	Vleermuizen Er zijn geen concrete verblijf- en/of voortplantingsplaatsen vastgesteld binnen het plangebied, maar dergelijke plekken waren op basis van het veldbezoek ook niet uit te sluiten. → Er dient een nader onderzoek naar diverse soorten gebouw- en boombewonende vleermuizen plaats te vinden. (er is een zomer- paarverblijf gewone dwergvleermuis aangetoond). → Foerageergebied en vliegroutes dienen eveneens onderzocht te worden. (het plangebied wordt door diverse soorten gebruikt om te foerageren en te navigeren).
	Amfibieën, reptielen en vissen Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Algemeen voorkomende amfibiesoorten kunnen voorkomen in de groenstructuren.
	Ongewervelden/ overige soorten Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen.
	Op basis van de uitgevoerde quickscan en de tot nu toe uitgevoerde nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn en dat (verder) nader onderzoek naar soorten noodzakelijk is.

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar:

- Huismus en steenuil, nest locaties en functioneel leefgebied.
Er is een steenuil nabij vastgesteld. De significantie van het plangebied nog niet.
- Roofvogels; nesten die in december 2018 zijn aangetroffen onderzoeken op gebruik door roofvogels.
- Vleermuizen; Vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied voor verschillende soorten.
Er is een vaste verblijfplaats aangetroffen in woning 24a. Hier dient een ontheffing voor aangevraagd te worden.
- Eekhoorn en steenmarter; gedurende de nadere onderzoeken.
- Das; met behulp van cameravallen en sporenonderzoek.
Er is een das vastgesteld. De significantie van het plangebied nog niet.
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft.
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

6.2 Advies

Er wordt ten eerste aanbevolen om de aanwezige groenstructuren zoveel mogelijk te behouden, met name de oude bomen en lijnvormige elementen. De bomenlaan langs de Rossweg dient zeker behouden te worden, onder andere in verband met de aanwezige vliegroute van vleermuizen. Tevens dient gekeken te worden of deze structuren niet versterkt (bufferzone, opvullen gaten) en uitgebreid kunnen worden. Uit de quickscan en de reeds uitgevoerde onderzoeken is gebleken dat de groenstructuren door veel verschillende soorten worden gebruikt. Zo gebruiken kleine zoogdieren dergelijke elementen om zich te verplaatsen en in te verblijven. Maar ook grotere dieren, zoals das en ree, lijken van de (lijnvormige) structuren gebruik te maken om zich op een veilige manier te kunnen verplaatsen van en naar foerageer-/ leefgebied. Tevens gebruiken vogels de groenstructuren om in te nestelen, verblijven en te foerageren. Daarnaast kunnen soorten van andere soortgroepen als amfibieën en insecten meeprofitieren. Het creëren van een bufferzone bij de groenstructuren kan helpen de waarde van de groenstructuren te verbeteren. Dit kan bijvoorbeeld door lagere struwelen te planten.

Op de volgende pagina staat een eenvoudig voorbeeld hoe de waarde versterkt kan worden. Licht groen aan de Rossweg stelt het behoud van de aanwezige groenstructuren voor waarbij eventuele openingen worden opgevuld met struwelen of bomen. Tevens zorgt dit ervoor dat het bedrijventerrein grotendeels aan het oog wordt onttrokken vanaf de weg gezien. Ook de externe werking naar de omgeving (licht, geluid en dergelijke) zal worden gedempt door de groenstructuren. De fel groene lijnen stellen de opvulling van de onderbrekingen van de bomenrijen voor. Door de lijnen door te trekken ontstaat er een geschikte vliegroute/ corridor. Donkergroen stelt een bufferzone voor zodat de externe werking op de bomenrijen minder wordt en er een veilige doorgang voor soorten wordt gecreëerd.

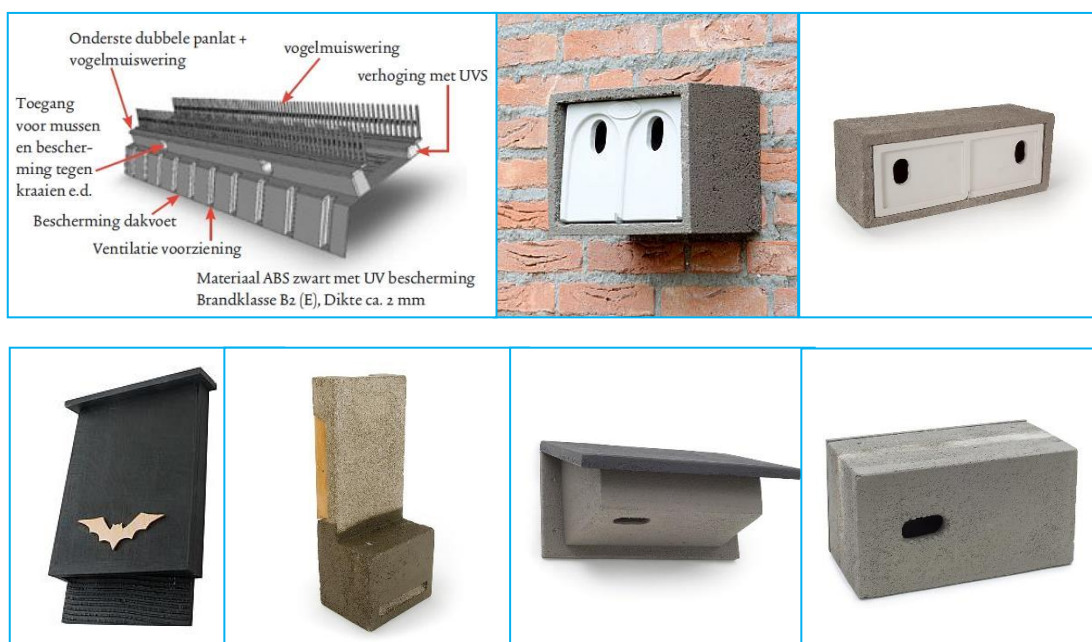
De gebouwen dienen zoveel mogelijk afgekeerd te zijn van de groenstructuren. Verstoring door licht op de groenstructuren dient zeker voorkomen te worden.

De afbeelding op de volgende pagina is slechts een voorbeeld om aan te geven wat voor de aangetroffen soorten interessant kan zijn.



Bij de nieuwbouw kan, indien technisch mogelijk, rekening worden gehouden met huismussen door zogenaamde vogelvides (o.a. te vinden op monier.nl), of een dergelijke constructie toe te passen, in plaats van vogelschroot.

Tevens kunnen speciale nestkasten voor de huismus, gierzwaluw en vleermuizen worden ingebouwd of worden aangebracht. Over dit zogenaamde natuur-inclusief bouwen is tegenwoordig veel te vinden op internet. Onderstaande afbeeldingen komen van de site VivaraPro.



BIJLAGE 1

WETTELIJK KADER

1.1 Wet natuurbescherming (Wnb)

De Flora- en faunawet is op 1 januari 2017 overgaan in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen. In de wet is nog steeds een deling van bescherming van soorten en gebieden (Natura2000).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden.

Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn beschermd (Vogelrichtlijn). Sommige soorten genieten een extra bescherming onder het verdrag van Bern of is het nest ervan jaarrond beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

- Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Verstoring van vogels is niet verboden indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 4 en lid 5). Het is aan de initiatiefnemer om zich ervan te vergewissen – en waar nodig aan te kunnen tonen – dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de vogelsoort en aldus niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Het verbod om dieren opzettelijk te doden of te vangen en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen, is niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3).

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora- en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora- en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (art 10). Hierdoor was de Flora- en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daarbij is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁶): *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”*.

- Ontheffing of vrijstelling

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn.
- Ten slot mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

De drie criteria op grond waarvan van de verbodsbepalingen afgeweken kan worden, zijn eveneens uit deze twee richtlijnen overgenomen. Dat betekent dat de verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde ‘nee, tenzij-principe’).

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingenmogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Vrijstellingen kunnen in principe gelden voor alle drie de beschermingsregimes. Vrijstellingen van verbodsbepalingen zoals die gelden voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten, kunnen alleen verleend worden voor in de Europese Vogelrichtlijn of Europese Habitatrichtlijn genoemde belangen. Om soorten vrij te stellen, zal altijd voldaan moeten zijn aan de vereisten van de wet, met name de afweging dat de vrijstelling geen afbreuk mag doen aan het streven de populatie van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten) dan wel dat de vrijstelling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoorten.

Belangen voor ontheffingsverlening of vrijstelling onder de Wet natuurbescherming

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere, 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening. In de verordening of regeling staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen, voor welke handelingen en voor welke soorten de vrijstelling geldt. Onder meer op basis van regionale verschillen in de staat van instandhouding van soorten kunnen de vrijgestelde soorten per provincie verschillen.

Op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen d.d. 10 januari 2018

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie EZ (MvB art 3.31)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x1							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x	x	x	x	x				x	x	x	x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>					x								
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x	x	x				x	x	x	x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>						x							
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i> (<i>Rana esculenta</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

(Bron: Website Ecologica, januari 2018).

* voor deze soorten daarnaast algemene vrijstelling in/op gebouwen en bijbehorende erven Wnb 3.10 3e lid

x1 = vrijstelling geldt in de periode maart- april en juli tot en met november

x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari

x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september

x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober

- Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang.

In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt.

Gedragscodes zijn bedoeld voor organisaties die in hun reguliere taken of activiteiten regelmatig met de wet te maken hebben. Elke sector kan een gedragscode opstellen en laten goedkeuren. Wanneer een gedragscode is goedgekeurd, kan eenieder die aantoonbaar in overeenstemming met de betreffende gedragscode handelt, zonder ontheffing de handelingen verrichten. Er kan gecontroleerd worden of er gehandeld wordt volgens de gedragscode. Dat dient aangetoond te worden; de bewijslast dat er correct wordt gehandeld ligt bij de initiatiefnemer.

Gedragscodes worden goedgekeurd door de Minister van EZ, in overleg met de provincies. De goedkeuring geldt voor een periode van maximaal vijf jaar.

- Ecologisch onderzoek laten uitvoeren

Voordat de beoogde ingreep kan plaatsvinden dient inzichtelijk gemaakt te zijn dat er door de ingreep geen overtreding zal plaatsvinden van de Wet natuurbescherming.

Meestal wordt eerst een zogenaamde quickscan (natuurtoets) flora en fauna uitgevoerd. Uit dit onderzoek dient naar voren te komen of er vervolgstappen genomen dienen te worden. De vervolgstappen kunnen bestaan uit een nader onderzoek, het nemen van mitigerende maatregelen en/ of het aanvragen van een ontheffing.

De bepalingen van de Wet natuurbescherming zijn alleen van toepassing als op of rondom de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden beschermde planten en/of dieren voorkomen of als zich daar hun nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen bevinden.

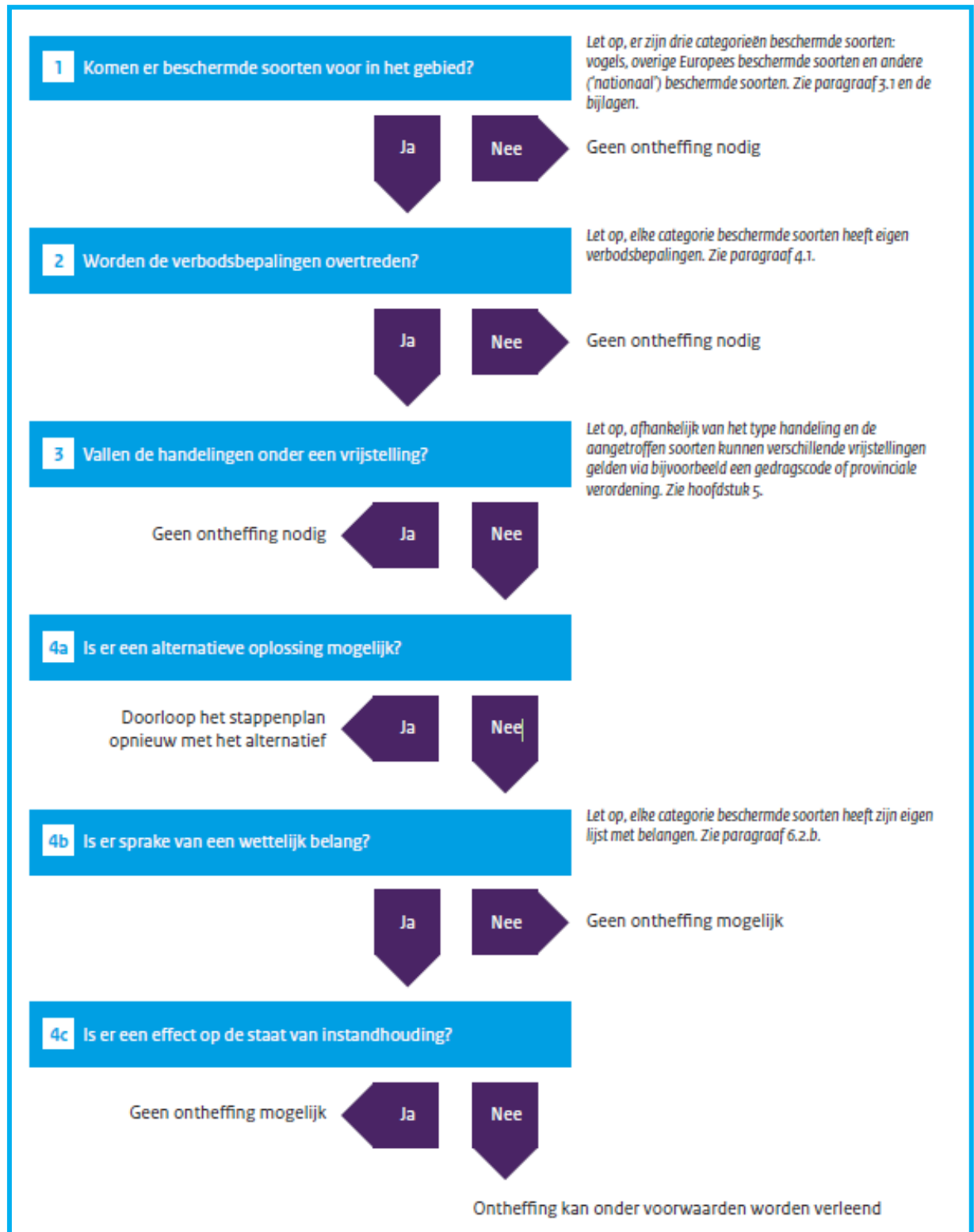
Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke handeling wordt uitgevoerd. Afhankelijk van de kenmerken van de activiteit kunnen storende factoren ook optreden buiten het plangebied. Denk aan verstoring door geluid, waardoor bijvoorbeeld het verbod om soorten opzettelijk te verstoren wordt overtreden.

Hoe groot het onderzoeksgebied is hangt dan ook af van de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het onderzoeksgebied is vaak groter dan het plangebied.

Andere leefgebieden van een diersoort, zoals foerageergebieden of vaste vliegroutes, worden volgens de uitleg van het Guidance document niet beschermd, tenzij deze samenvallen met de voortplantings- of rustplaatsen. Jurisprudentie maakt echter duidelijk dat in het geval van Habitatrichtlijnsoorten het zodanig verstoren van vaste vliegroutes en/of beschadigen van foerageergebied dat de soort om die reden deze vaste voortplantings- of rustplaatsen (die buiten het plangebied zijn gelegen) zal verlaten, wel onder het verbod van de Habitatrichtlijn valt). De redenering hierbij is dat bij een dergelijke verstoring de ecologische functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen niet meer gegarandeerd is.

In deze gevallen is dan ook artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Het ministerie van Economische Zaken heeft een stappenplan opgesteld die door initiatiefnemers doorlopen dient te worden.



Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Natura2000 (gebiedsbescherming)

Gebieden die bescherming genieten zijn Natura2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden).

Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten, zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. Indien er negatieve effecten te verwachten zijn, bijvoorbeeld door een toename van stikstofdepositie, dient er een vervolgonderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van de PAS (Programma Aanpak Stikstof). Mogelijk dient er een vergunning Wnb aangevraagd te worden.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming.

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd

als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting.

Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

1.2 Nationaal Natuur Netwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De bescherming van het Nationaal Natuurnetwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN, de voormalige EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het netwerk kan in verschillende provincie andere benamingen hebben, zo heet de NNN in provincie Gelderland het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en in Noord-Brabant Natuurnetwerk Brabant. Dit NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In het NNN liggen: bestaande natuurgebieden (waaronder Natura2000, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden (beheerd volgens agrarisch natuurbeheer) en ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

In het netwerk geldt voor nieuwe ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moeten de ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben. De schadelijke effecten van de activiteit op de natuur moeten bovendien worden gemitigeerd. De kernkwaliteiten en omgevingscondities vormen het toetsingskader. De initiatiefnemer dient onderzoek te doen naar eventuele significant negatieve effecten die een activiteit kan hebben op het NNN.

1.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Wet natuurbescherming en het NNN bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

1.4 Rode Lijst

Rode Lijst soorten zijn soorten die zijn opgenomen op officiële, door het parlement bekrachtigde en in de Staatscourant gepubliceerde, lijsten van soorten die gevoelig of kwetsbaar zijn of zelfs direct in hun voortbestaan bedreigd worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijsten hebben geen juridische status, tenzij ze ook in de wet zijn opgenomen.

De aanwijzing van nationale soorten is mede gebaseerd op de status die de soorten in de rode lijsten hadden ten tijde van het opstellen van de Wnb.

BIJLAGE 2

LIJSTEN BESCHERMDE SOORTEN

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (4)

Drijvende water- weegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruidpend moerasscherm	Aplium repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Zoogdieren terrestisch (8)

Bever	Castor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Eurazische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus

Vleermuizen (22)

Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Pranjesaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwerg- vleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoor- vleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoor- vleermuis	Plecotus auritus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrum- equinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwerg- vleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatzvlieger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwerg- vleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii

Zoogdieren marien (5)

Bruinvos	Phocoena phocoena
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus alibonatus

Vissen (2)

Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio

Amfibieën (8)

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Hefkikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knoflookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans

Reptielen (3)

Gladde slang	Coronella asurtaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis

Vlinders (7)

Donker pimpernel- blauwje	Maculinea nausithous
Groe vuurvlinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoer- vlinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwje	Maculinea teleius
Teuntsbloempijl- staart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwje *)	Maculinea arion
Zilverstreephooft- beestje *)	Coenonympha hero

Libellen (8)

Bronslibel *)	Oxygaster curditi
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuit- libel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winter- juffer *)	Sympecma paedisca
Ooseltjke witsnuit- libel *)	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Gomphus flavipes
Sterftjke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Kevers (5)

Brede geelrandwater- roofkever	Dytiscus latidiscus
Gestreepde water- roofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerdo
Juchdeerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnabarinus

Overige soorten (2)

Bataafse stroom- mossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die
toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en
3.8 omdat er een gerede kans op terugkeer bestaat

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de
Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (76)

Akkerboerbloem *)	<i>Ranunculus arvensis</i>
Akkerdoornzaad *)	<i>Torilis arvensis</i>
Akkerogenroost *)	<i>Odonthus vernus vernus</i>
Bekliende ogenroost *)	<i>Euphrasia rosakoviana</i>
Berggarnander *)	<i>Teucrium montanum</i>
Bergnachtsorchis *)	<i>Platanthera chlorantha</i>
Blaasvaren	<i>Cystopteris fragilis</i>
Blauw guichelheil *)	<i>Anagallis arvensis foemina</i>
Bokkenorchis *)	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Bosboerbloem *)	<i>Ranunculus pol. nemorosus</i>
Bosdravik *)	<i>Bromopsis r. benekenii</i>
Brave hendirik *)	<i>Chenopodium bonus- henricus</i>
Brede wolfsmelk *)	<i>Euphorbia platyphyllos</i>
Breed wollegras *)	<i>Eriophorum latifolium</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Dennenorchis *)	<i>Goodyera repens</i>
Dreps *)	<i>Bromus secalinus</i>
Echte gamander *)	<i>Teucrium cham. germanicum</i>
Franjegendaan	<i>Genclanella ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis *)	<i>Epipactis muelleri</i>
Geplooide vrouwenmaniet *)	<i>Alchemilla subcrenata</i>
Geande veldsla *)	<i>Valerianella dentata</i>
Gevlekt zonneroosje *)	<i>Tuberaria guttata</i>
Glad biggenkruid *)	<i>Hypochaeris glabra</i>
Gladde zegge *)	<i>Carex laevigata</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groensteel *)	<i>Asplenium viride</i>
Groot spiegelklokje *)	<i>Legousia speculum- venetis</i>
Grote bosaardbet *)	<i>Fragaria moschata</i>
Grote leeuwenklauw *)	<i>Aphanes arvensis</i>
Honingorchis	<i>Hemerocallis monorchis</i>
Kalkboerbloem *)	<i>Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides</i>
Kalkkruip *)	<i>Centaurea calcitrapa</i>
Karstulzeranjer *)	<i>Dianthus carthusianorum</i>
Karwijnselie *)	<i>Selinum carvifolia</i>
Kleinere ereprijs *)	<i>Veronica verna</i>
Kleinere Schorseneer *)	<i>Scorzonera humilis</i>
Kleinere wolfsmelk *)	<i>Euphorbia exigua</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Knollathyrus *)	<i>Lathyrus latifolius</i>
Knolspirea *)	<i>Filipendula vulgaris</i>
Korensla *)	<i>Amorpha minima</i>
Kranskarwij *)	<i>Carum verticillatum</i>
Kruipdijm *)	<i>Thymus praecox</i>
Lange zonnedaauw	<i>Drosera longifolia</i>
Liggende ereprijs *)	<i>Veronica prostrata</i>
Moerasgamander *)	<i>Teucrium scordium</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Naakte lathyrus *)	<i>Lathyrus aphaca</i>
Naaldenkervel *)	<i>Scandix peccen-veneris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis h. sagittata</i>
Roggelelie *)	<i>Lilium bulbiferum croceum</i>
Rood peperboompje *)	<i>Daphne mezereum</i>
Rozenkransje *)	<i>Anemone nemorosa</i>
Ruw paretzaad *)	<i>Lithospermum arvense</i>
Stofzaad *)	<i>Monotropa hypopitys</i>
Scherpkruis *)	<i>Asperugo procumbens</i>
Schubvaren	<i>Cesera officinarum</i>
Schubzegge *)	<i>Carex leptocarpa</i>

Smalle raai *)	<i>Galeopsis angustifolia</i>
Spijs havigskruid *)	<i>Hieracium lacucella</i>
Steenbraam *)	<i>Rubus saxatilis</i>
Stijve wolfsmelk *)	<i>Euphorbia sericea</i>
Tengere distel *)	<i>Carduus tenuiflorus</i>
Tengere veldmuur *)	<i>Minuartia hybrida</i>
Trosgamander *)	<i>Teucrium botrys</i>
Veenbloembies *)	<i>Scheuchzeria palustris</i>
Vliegenorchis	<i>Ophrys insectifera</i>
Vroege ereprijs *)	<i>Veronica praecox</i>
Wilde averuit *)	<i>Anemone c. campestris</i>
Wilde ridderspoor *)	<i>Consolida regalis</i>
Wilde weide *)	<i>Melampyrum arvense</i>
Wolfskers *)	<i>Atropa bella-donna</i>
Zandwolfsmelk *)	<i>Euphorbia seguieriana</i>
Zinkvooltje	<i>Viola lutea calamitaria</i>
Zweedse kornoelje *)	<i>Cornus suecica</i>

Zoogdieren terrestisch (31)

Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Boommarter	<i>Maris maris</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mus musculus</i>
Damhert	<i>Dama dama</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Dwergmuis	<i>Microtus minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Elkermuis	<i>Elomys quercinus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Grote bosmuis	<i>Apodemus flavicollis</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermeltijn	<i>Mus musculus</i>
Hutspitsmuis	<i>Crocodylus russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Molmuis *)	<i>Arvicola scherman</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Microtus subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Steenmarter	<i>Maris maris</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocodyrus leucodon</i>
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>
Wezel	<i>Mus musculus</i>
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Zoogdieren marien (2)

Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>

Amfibieën (8)

Alpenwater- salamander	<i>Triturus alpestris</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleinere water- salamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Middelse groene kikker	<i>Rana klepton esculenta</i>
Vinpoetsalamander	<i>Triturus helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Reptielen (4)

Adder	<i>Vipera berus</i>
-------	---------------------

Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Levendbarende hagedis	<i>Lacerta vivipara</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>

Vissen (6)

Beekdonderpad	<i>Cottus rhenanus</i>
Beekprijs	<i>Lamprologus planeri</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Groene modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Kwabaal *)	<i>Lota lota</i>

Vlinders (20)

Aardbeetvlinder *)	<i>Pyrgus malvae</i>
Bosparelmoe- vlinder *)	<i>Melitaea athalia</i>
Bruin dikkopje	<i>Erynnis iages</i>
Bruine erfenpage *)	<i>Sagittaria ilicis</i>
Dulparelmoe- vlinder *)	<i>Argynnis niobe</i>
Gentiaanblauwje *)	<i>Maculinea alcon</i>
Groene parelmoe- vlinder *)	<i>Argynnis aglaja</i>
Groene vos *)	<i>Nymphalis polychloros</i>
Groene weerschijn- vlinder *)	<i>Apatura iris</i>
Iepenpage	<i>Sagittaria w-album</i>
Kleinere heetvlinder *)	<i>Hipparchia satulius</i>
Kleinere tsvogel- vlinder *)	<i>Limenitis camilla</i>
Kommavvlinder *)	<i>Hesperia comma</i>
Sleedoornpage *)	<i>Thecla betulae</i>
Spiegeldikkopje *)	<i>Heuroperus morpheus</i>
Veenbesblauwje *)	<i>Plebeius opule</i>
Veenbesparelmoe- vlinder	<i>Boloria aquilonaris</i>
Veenhoofbeesje	<i>Coenonympha tullia</i>
Veldparelmoe- vlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Zilveren maan *)	<i>Boloria selene</i>

Libellen (8)

Beekrombout *)	<i>Gomphus vulgatissimus</i>
Bosbeekjuffer *)	<i>Calopteryx virgo</i>
Donkere waterjuffer *)	<i>Coenagrion armatum</i>
Gevlekte glanslibel *)	<i>Somatochlora flavomaculata</i>
Gewone bronlibel *)	<i>Cordulegaster boltonii</i>
Hoogveenglanslibel *)	<i>Somatochlora arcata</i>
Kempense heidlibel *)	<i>Sympteryx</i>
Speerwaterjuffer *)	<i>Coenagrion hastulatum</i>

Kevers (1)

Vliegende hert	<i>Lucanus cervus</i>
----------------	-----------------------

Overige soorten (1)

Europese rivierkreeft	<i>Asiacus asiaticus</i>
-----------------------	--------------------------

*) soort die geen wettelijke bescherming had
onder de Flora- en faunawet

BIJLAGE 3

JAARROND BESCHERMDE NESTEN (CATEGORIE 1-4)

Mogelijk dat in de loop der tijd per provincie de lijst met jaarrond beschermde nesten wordt aangepast. Voor een actuele stand van zaken dient altijd de stand van zaken in de desbetreffende provincie bekeken te worden.

Categorie 1-4: jaarrond beschermd

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
Ransuil	<i>Asio otus</i>	4
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

BIJLAGE 4

LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992
Diepenbeek A, Twisk P, Veldgids diersporen, KNNV, Zeist 2013
IKC Natuurbeheer, Handboek natuurdoeltypen in Nederland, uitgeverij Judels&Brinkman, Delft, 1995
Meesters, G, Natuuratlas van Nederland, uitgeverij Icob b.v. Alphen aan den Rijn, 2001
Olsen L-H, Dier & spoor, KNNV uitgeverij, 2012
Ravon, De amfibieën en reptielen van Nederland, 2009
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, uitgeverij KNNV, Utrecht, 2002
Smit, J.T. & R.F.M. Krekels 2008. Vliegend hert op de Veluwe Beschermingsplan 2009-2013. – EIS-Nederland en Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden – Nijmegen.
Vogelbescherming Nederland, Topografische Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland, Zeist, 2003.

www.google.nl
minez.nederlandsesoorten.nl/soorten
www.natura2000.nl
www.nederlandsesoorten.nl
www.ravon.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.sovon.nl
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.vogelvisie.nl
www.zoogdiervereniging.nl